Europski parlament
2019-2024

Odbor za građanske slobode, pravosuđe i unutarnje poslove

2023/2113(INI)

26.10.2023

NACRT IZVJEŠĆA

Izvješće o Izvješću Komisije o vladavini prava za 2023.
(2023/2113(INI))

Odbor za građanske slobode, pravosuđe i unutarnje poslove

Izvjestiteljica: Sophia in 't Veld

Izvjestitelj za mišljenje pridruženog odbora u skladu s člankom 57. Poslovnika:
Adrián Vázquez Lázara, Odbor za pravna pitanja

SADRŽAJ

Stranica

PRIJEDLOG REZOLUCIJE EUROPSKOG PARLAMENTA 3

PRIJEDLOG REZOLUCIJE EUROPSKOG PARLAMENTA

Izvješće o Izvješću Komisije o vladavini prava za 2023.
(2023/2113(INI))

Europski parlament,

– uzimajući u obzir Ugovor o Europskoj uniji (UEU), a posebno njegov članak 2., članak 3. stavak 1., članak 3. stavak 3. drugi podstavak, članak 4. stavak 3. i njegove članke 5., 6., 7., 11., 19. i 49.,

– uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegove članke koji se odnose na poštovanje, promicanje i zaštitu demokracije, vladavine prava i temeljnih prava u Uniji, uključujući članke 70., 258., 259., 260., 263., 265. i 267.,

– uzimajući u obzir Povelju Europske unije o temeljnim pravima,

– uzimajući u obzir sudsku praksu Suda Europske unije,

– uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 5. srpnja 2023. naslovljenu „Izvješće o vladavini prava za 2023. – Stanje vladavine prava u Europskoj uniji” (COM(2023)0800),

– uzimajući u obzir Uredbu (EU, Euratom) 2020/2092 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2020. o općem režimu uvjetovanosti za zaštitu proračuna Unije[1] (Uredba o uvjetovanosti u pogledu vladavine prava),

– uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2021/692 Europskog parlamenta i Vijeća od 28. travnja 2021. o uspostavi programa Građani, jednakost, prava i vrijednosti te o stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 1381/2013 Europskog parlamenta i Vijeća i Uredbe Vijeća (EU) br. 390/2014[2],

– uzimajući u obzir Opću deklaraciju o ljudskim pravima,

– uzimajući u obzir instrumente UN-a za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda te preporuke i izvješća u okviru Univerzalnog periodičnog pregleda UN-a, kao i sudsku praksu ugovornih tijela UN-a i posebne postupke Vijeća za ljudska prava,

– uzimajući u obzir preporuke i izvješća Ureda za demokratske institucije i ljudska prava, Visokog povjerenika za nacionalne manjine, Predstavnika za slobodu medija i drugih tijela Organizacije za europsku sigurnost i suradnju u Europi (OESS),

– uzimajući u obzir Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Europsku socijalnu povelju, sudsku praksu Europskog suda za ljudska prava i Europskog odbora za socijalna prava te konvencije, preporuke, rezolucije, mišljenja i izvješća Parlamentarne skupštine, Odbora ministara, povjerenika za ljudska prava,

[1] SL L 433 I , 22.12.2020., str. 1.
[2] SL L 156, 5.5.2021., str. 1.

Europske komisije za borbu protiv rasizma i netolerancije, Upravnog odbora za borbu protiv diskriminacije, promicanje različitosti i uključivosti, Venecijanske komisije i drugih tijela Vijeća Europe,

– uzimajući u obzir Memorandum o razumijevanju između Vijeća Europe i Europske unije od 23. svibnja 2007. i Zaključke Vijeća od 8. srpnja 2020. o prioritetima EU-a za suradnju s Vijećem Europe u razdoblju od 2020. do 2022.,

– uzimajući u obzir Komisijin obrazloženi Prijedlog odluke Vijeća od 20. prosinca 2017. o utvrđivanju da postoji očita opasnost da Republika Poljska teško prekrši vladavinu prava (COM(2017)0835), donesen u skladu člankom 7. stavkom 1. UEU-a,

– uzimajući u obzir izvješća Agencije Europske unije za temeljna prava (FRA), i to izvješće od 19. srpnja 2022. naslovljeno „Civilno društvo u Europi: još uvijek je pod pritiskom”, od 8. lipnja 2022. naslovljeno „Izvješće o temeljnim pravima iz 2022.”, od 19. kolovoza 2022. naslovljeno „Zaštita prostora za građansko djelovanje u EU-u” te od 3. studenoga 2022. naslovljeno „Antisemitizam – pregled antisemitskih incidenata zabilježenih u Europskoj uniji 2011. – 2021.” kao i njezina druga izvješća, podatke i alate, posebno Informacijski sustav Europske unije za temeljna prava (EFRIS),

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 25. listopada 2016. s preporukama Komisiji o uspostavi mehanizma EU-a za demokraciju, vladavinu prava i temeljna prava[3],

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 1. ožujka 2018. o odluci Komisije o aktiviranju članka 7. stavka 1. UEU-a u pogledu situacije u Poljskoj[4],

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 19. travnja 2018. o potrebi za uspostavom instrumenta europskih vrijednosti za podršku organizacijama civilnog društva koje promiču temeljne vrijednosti u Europskoj uniji na lokalnoj i nacionalnoj razini[5],

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 12. rujna 2018. o prijedlogu kojim se Vijeće poziva da, u skladu s člankom 7. stavkom 1. Ugovora o Europskoj uniji, utvrdi da postoji očita opasnost da Mađarska teško prekrši vrijednosti na kojima se temelji Europska unija[6],

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 14. studenoga 2018. o potrebi za sveobuhvatnim mehanizmom EU-a za zaštitu demokracije, vladavine prava i temeljnih prava[7],

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 7. listopada 2020. o uspostavi mehanizma EU-a za demokraciju, vladavinu prava i temeljna prava[8],

[3] SL C 215, 19.6.2018., str. 162.
[4] SL C 129, 5.4.2019., str. 13.
[5] SL C 390, 18.11.2019., str. 117.
[6] SL C 433, 23.12.2019., str. 66.
[7] SL C 363, 28.10.2020., str. 45.
[8] SL C 395, 29.9.2021., str. 2.

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 13. studenoga 2020. o utjecaju mjera donesenih uslijed pandemije bolesti COVID-19 na demokraciju, vladavinu prava i temeljna prava[9],

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 10. lipnja 2021. o stanju vladavine prava u Europskoj uniji i primjeni Uredbe (EU, Euratom) 2020/2092 o uvjetovanosti[10],

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 24. lipnja 2021. o Izvješću Komisije o vladavini prava za 2020.[11],

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 8. srpnja 2021. o izradi smjernica za primjenu općeg režima uvjetovanosti za zaštitu proračuna Unije[12],

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 11. studenoga 2021. o jačanju demokracije te slobode i pluralizma medija u EU-u: neprikladna upotreba mjera građanskog i kaznenog prava za ušutkavanje novinara, nevladinih organizacija i civilnog društva[13],

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 15. prosinca 2021. o evaluaciji preventivnih mjera za izbjegavanje korupcije, nepravilne potrošnje i zlouporabe sredstava EU-a i nacionalnih sredstava u slučaju kriznih fondova i rashodovnih područja povezanih s krizom[14],

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 8. ožujka 2022. o smanjenju prostora za djelovanje civilnog društva u Europi[15],

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 10. ožujka 2022. o vladavini prava i posljedicama presude Suda Europske unije[16],

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 19. svibnja 2022. o Izvješću Komisije o vladavini prava za 2021.[17],

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 9 lipnja 2022. o vladavini prava i potencijalnom odobrenju poljskog nacionalnog plana za oporavak (Mehanizam za oporavak i otpornost)[18],

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 15. rujna 2022. o Prijedlogu odluke Vijeća o utvrđivanju, u skladu s člankom 7. stavkom 1. Ugovora o Europskoj uniji, da postoji očita opasnost da Mađarska teško prekrši vrijednosti na kojima se temelji Europska unija[19],

---

[9] SL C 415, 13.10.2021., str. 36.
[10] SL C 67, 8.2.2022., str. 86.
[11] SL C 81, 18.2.2022., str. 27.
[12] SL C 99, 1.3.2022., str. 146.
[13] SL C 205, 20.5.2022., str. 2.
[14] SL C 251, 30.6.2022., str. 48.
[15] SL C 347, 9.9.2022., str. 2.
[16] SL C 347, 9.9.2022., str. 168.
[17] SL C 479, 16.12.2022., str. 18.
[18] SL C 493, 27.12.2022., str. 108.
[19] Usvojeni tekstovi, P9_TA(2022)0324.

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 15. rujna 2022. o stanju temeljnih prava u Europskoj uniji tijekom 2020. i 2021.[20],

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 20. listopada 2022. o vladavini prava na Malti, pet godina nakon ubojstva Daphne Caruane Galizije[21],

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju o rastućem broju zločina iz mržnje protiv LGBTIQ+ osoba diljem Europe u svjetlu nedavnog homofobnog ubojstva u Slovačkoj[22],

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 10. studenoga 2022. o rasnoj pravdi, nediskriminaciji i borbi protiv rasizma u EU-u[23],

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 24. studenoga 2022. o procjeni poštovanja uvjeta vladavine prava u Mađarskoj u skladu s Uredbom o uvjetovanosti i trenutačnu situaciju u pogledu mađarskog plana za oporavak i otpornost[24],

– uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 30. ožujka 2023. o Izvješću o vladavini prava za 2022. – Stanje vladavine prava u Europskoj uniji[25],

– uzimajući u obzir izvješće svojeg istražnog odbora PEGA te rezoluciju i preporuke odbora PEGA[26],

– uzimajući u obzir izvješća s povratnim informacijama, izvješća o misijama, pisana pitanja i odgovore Skupine za praćenje demokracije, vladavine prava i temeljnih prava (DRFMG)[27],

– uzimajući u obzir članak 54. Poslovnika,

– uzimajući u obzir mišljenje Odbora za pravna pitanja,

– uzimajući u obzir izvješće Odbora za građanske slobode, pravosuđe i unutarnje poslove (A9-0000/2023),

Pravosudni sustavi

1. ponavlja da je neovisno pravosuđe okosnica vladavine prava jer je ono preduvjet za djelotvornu zaštitu u slučaju uskraćivanja ili kršenja prava i sloboda; ističe da je neovisno i učinkovito pravosuđe ključno za provedbu prava EU-a s obzirom na to da se Komisija oslanja na nacionalna pravosudna tijela za provedbu prava EU-a; izražava zabrinutost zbog toga što ta „pretpostavka usklađenosti” postaje „hinjenje usklađenosti” kada Komisija ignorira nedostatke nacionalnih pravosudnih tijela; sa zabrinutošću

[20] Usvojeni tekstovi, P9_TA(2022)0325.
[21] Usvojeni tekstovi, P9_TA(2022)0371.
[22] Usvojeni tekstovi, P9_TA(2022)0372.
[23] Usvojeni tekstovi, P9_TA(2022)0389.
[24] Usvojeni tekstovi, P9_TA(2022)0422.
[25] Usvojeni tekstovi, P9_TA(2023)0094.
[26] Usvojeni tekstovi, P9_TA(2023)0244.
[27] Za sve aktivnosti praćenja DRFMG-a vidjeti: https://www.europarl.europa.eu/committees/en/libe-democracy-rule-of-law-and-fundament/product-details/20190103CDT02662.

napominje da, iako neki pravosudni sustavi mogu biti stabilni na papiru, u nekim slučajevima nisu imuni na zarobljavanje države, političko uplitanje ili nepotizam; svjestan je činjenice da je to teško otkriti jednostavnom procjenom formalnih struktura; stoga potiče Komisiju da provede kvalitativniju analizu, uključujući kontekstualne elemente;

2. napominje da Komisija nalazi velike razlike među državama članicama EU-a u pogledu neovisnosti pravosuđa i zaštitnih mjera; primjećuje da se u izvješću navodi niz pozitivnih inicijativa i aktualnih događaja u pogledu sudbenih vijeća, osobito u Luksemburgu, Nizozemskoj, Portugalu, Italiji, Švedskoj, Finskoj i Mađarskoj; ističe, međutim, da neovisna procjena pokazuje da se od četiriju „glavnih ključnih etapa" povezanih s neovisnošću pravosuđa u Mađarskoj samo jedna može smatrati u potpunosti provedenom[28]; napominje da Komisija smatra da u Poljskoj, Slovačkoj, Bugarskoj, Španjolskoj i Cipru još uvijek treba riješiti dvojbe u pogledu sudbenih vijeća; sa zabrinutošću ističe da se stegovni postupci mogu koristiti kao sredstvo za ograničavanje neovisnosti pravosuđa, kao što je slučaj u Poljskoj i Bugarskoj; napominje da je Komisija konačno pokrenula postupak protiv Poljske pred Sudom Europske unije (Sud EU-a) zbog povrede prava EU-a koju je počinio poljski Ustavni sud;

3. napominje da Komisija smatra da, iako su određene države članice, uključujući Finsku, Austriju, Sloveniju, Cipar, Švedsku i Mađarsku poduzele ili najavile inicijative za poboljšanje postupaka imenovanja sudaca i funkcioniranja sudova više razine, i dalje postoje izazovi u pogledu imenovanja sudaca na visokoj razini u Malti, Grčkoj, Litvi, Latviji i Irskoj; ističe da u Poljskoj i dalje postoji ozbiljna zabrinutost u pogledu prethodno imenovanih sudaca Vrhovnog suda, uključujući njegova prvog predsjednika, te u pogledu kontinuiranog neprovođenja prethodne odluke Suda Europske unije o imenovanju sudaca u Vijeće za izvanrednu kontrolu; napominje da Komisija smatra da u Slovačkoj kazneno djelo zlouporabe prava predviđeno za suce u vezi s njihovim sudskim odlukama i dalje izaziva zabrinutost jer ima negativan psihološki učinak na suce i opterećuje istražna tijela;

Korupcija

4. ponavlja da je korupcija ozbiljna prijetnja vladavini prava i ozbiljno narušava povjerenje u demokraciju i jednakost pred zakonom; poziva države članice da učine mnogo više kako bi iskorijenile korupciju;

5. žali zbog toga što se, unatoč tome što su sve države članice uspostavile antikorupcijske strategije, percepcija korupcije znatno razlikuje diljem EU-a, pri čemu su Danska, Finska, Švedska i Nizozemska među najmanje korumpiranima, dok su percipirane razine korupcije u Bugarskoj, Malti, Mađarskoj, Grčkoj i Sloveniji zabrinjavajuće[29]; također sa zabrinutošću napominje da Komisija smatra da neke države članice, kao što su Bugarska, Malta, Mađarska, Grčka i Slovenija, tek trebaju ostvariti dobre rezultate u

[28] Mađarski helsinški odbor, *Ažurirana sažeta procjena usklađenosti Mađarske s četirima glavnim ključnim etapama čiji je cilj ponovna uspostava neovisnosti pravosuđa*, 9. listopada 2023.
[29] Transparency International, *Indeks percepcije korupcije*, 31. siječnja 2023.

istragama i kaznenom progonu slučajeva korupcije na visokoj razini koji dovode do pravomoćnih presuda koje imaju odvraćajući učinak;

6. ističe da bi dužnosnici vlada država članica i dužnosnici EU-a trebali biti uzor suzdržavajući se od bilo kakvih koruptivnih praksi te da ne bi trebalo biti uplitanja vlade ili političkog uplitanja u istrage korupcije; ističe da i dužnosnici EU-a mogu biti uključeni u korupciju, što je pokazao Qatargate, te stoga ponavlja svoj zahtjev da se godišnjim izvješćem obuhvate i institucije EU-a;

7. osuđuje činjenicu da Malta i dalje provodi svoj program stjecanja državljanstva ulaganjem koji predstavlja velik rizik od korupcije i drugih kaznenih djela, posebno s obzirom na korake koje je poduzelo nekoliko drugih država članica kako bi se ukinuli programi za dodjelu državljanstva ulagačima; ponovno potvrđuje svoje stajalište da bi Komisija trebala iskoristiti svoje pravo da predloži zakonodavstvo i pokrene uvođenje zakonodavne zabrane svih programa stjecanja državljanstva ulaganjem u EU-u;

8. smatra da bi članstvo u Uredu europskog javnog tužitelja (EPPO) trebalo biti preduvjet za primanje sredstava EU-a; ponavlja svoj poziv na proširenje mandata Ureda europskog javnog tužitelja;

9. napominje da u korupciji mogu sudjelovati nacionalna tijela, uključujući pravosudna i policijska tijela, odnosno upravo ona tijela koja se trebaju boriti protiv korupcije; smatra da bi tijela EU-a, kao što je Europol, mogla imati važnu ulogu u istraživanju korupcije i osiguravanju dokaza, ali da uvjet nacionalnog odobrenja angažmana Europola predstavlja prepreku; poziva na jačanje mandata Europola kako bi mu se omogućilo da istražuje prethodno opisane vrste korupcije;

Neovisna tijela

10. ističe da sustav provjere i ravnoteže može funkcionirati samo kada pravobranitelji, nacionalne institucije za ljudska prava, revizorski uredi, tijela za ravnopravnost i sva druga neovisna tijela mogu funkcionirati i imaju dovoljno široke mandate, neovisnost i odgovarajuća financijska sredstva;

11. napominje da Komisija smatra da se situacija znatno razlikuje među državama članicama, uz određena kretanja u pravom smjeru u Cipru, Slovačkoj, Luksemburgu, Portugalu, Sloveniji i Poljskoj, pri čemu izazovi i dalje postoje u Litvi, Mađarskoj i Hrvatskoj, dok u Italiji, Češkoj, Malti i Rumunjskoj još uvijek nisu osnovane nacionalne institucije za ljudska prava, u Bugarskoj, Španjolskoj i Austriji se kasni s imenovanjima u razna neovisna tijela, a Poljska ugrožava učinkovito funkcioniranje Vrhovnog ureda za reviziju; s velikom zabrinutošću prima na znanje nedavni razvoj događaja u Grčkoj, gdje su neovisna tijela kao što su Grčko tijelo za sigurnost i privatnost komunikacija (ADAE) i grčko tijelo za zaštitu podataka pod sve većim pritiskom zbog svojeg rada u vezi s nezakonitom uporabom špijunskog softvera, pri čemu je grčki Parlament nedavno žurno zamijenio članove upravnog odbora ADAE-a, navodno zbog predstojeće odluke ADAE-a o izricanju novčane kazne grčkoj obavještajnoj agenciji;

Medijski pluralizam i sloboda medija

12. ističe da bez medijskog pluralizma i slobode medija demokratski život i vladavina prava ne mogu opstati;

13. naglašava važnost transparentnosti vlasništva nad medijima; napominje da Komisija smatra da je od izvješća o vladavini prava za 2022. u Grčkoj, Luksemburgu i Švedskoj doneseno novo zakonodavstvo kojim se povećava transparentnost vlasništva nad medijima ili poboljšava javna dostupnost informacija o vlasništvu nad medijima te da je takvo zakonodavstvo ojačano na Cipru, dok se u Bugarskoj, Češkoj i Francuskoj još uvijek iščekuje promjena; također napominje da Komisija smatra da su regulatorna tijela za medije zaštićena nedostatnim zaštitnim mjerama protiv neprimjerenog političkog utjecaja i da vlasti nemaju dovoljno sredstava, osobito u Mađarskoj, Sloveniji, Poljskoj, Grčkoj i Rumunjskoj;

14. naglašava važnost uredničke neovisnosti javnih medija i dužnost svih država članica da to poštuju;

15. poziva Vijeće i Komisiju da osiguraju odgovarajuća financijska sredstva za neovisno i europsko kvalitetno novinarstvo na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini;

Zaštita novinara

16. podsjeća da je neovisno novinarstvo ključan element demokratske vladavine prava kao dio ključnog sustava provjere i ravnoteže te element javnog nadzora; izražava zabrinutost zbog namjernih pokušaja nekoliko vlada da ušutkaju novinare koji otkrivaju nepravilnosti;

17. žali zbog zabrinjavajućih trendova u sigurnosti novinara u nekoliko država članica; napominje da je platforma Vijeća Europe za promicanje zaštite novinarstva i sigurnosti novinara od 2015. zabilježila više od 1600 upozorenja o prijetnjama; žali zbog zastrašivanja novinara tijekom izbornih kampanja, kao što se nedavno dogodilo na izborima u Slovačkoj;

18. žali zbog toga što, unatoč dvojbama koje su istaknule razne međunarodne organizacije, predložene odredbe protiv strateških tužbi protiv javnog sudjelovanja koje je predložila Malta nisu dovoljne za zaštitu rada novinara[30]; poziva grčku vladu da riješi ozbiljne izazove utvrđene u okviru Brzog odgovora za zaštitu slobode medija (MFRR), saveza koji prati kršenja slobode tiska i medija te reagira na njih, posebno u vezi s proizvoljnim nadzorom, nekažnjavanjem ili zločinima protiv novinara, strateškim tužbama protiv javnog sudjelovanja, neovisnošću medija i pluralizmom[31]; s velikom zabrinutošću prima na znanje nedavno pritvaranje izvjestitelja od strane francuskih vlasti u svrhu otkrivanja njezinih izvora, kao i nezakonito prisluškivanje nizozemskog novinara koji radi za „De Correspondent”;

19. poziva institucije EU-a da brzo postignu dogovor o ambicioznoj direktivi protiv strateških tužbi protiv javnog sudjelovanja; poziva Komisiju da ispita mogućnost

[30] Povjerenik Vijeća Europe za ljudska prava, *Pismo predsjedniku malteškog doma*, 26. rujna 2023.
[31] Međunarodni institut za medije, *Murdered, surveilled and sued:* decisive action needed to protect journalists and salvage press freedom in Greece, (Ubijeni, praćeni i tuženi: potrebne su odlučne mjere za zaštitu novinara i spašavanje slobode medija u Grčkoj), 27. rujna 2023.

dodatnog zakonodavstva kojim bi se obuhvatili svi slučajevi strateških tužbi protiv javnog sudjelovanja;

20. oštro osuđuje izostanak ozbiljne istrage ubojstva Giorgosa Karaivaza; napominje da su dvojica navodnih ubojica uhićeni više od dvije godine nakon ubojstva na temelju dokaza za koje se čini da su cijelo vrijeme bili dostupni policiji; smatra da naručitelj ubojstva još uvijek nije identificiran; napominje da je Karaivaz, kao i Daphne Caruana Galizia i Ján Kuciak, istraživao korupciju i kriminal te da je možda stekao neprijatelje na visokim položajima, uključujući u političkim krugovima; ističe da se osumnjičenom naručitelju ubojstva Daphne Caruane Galizije još uvijek nije sudilo niti su vlasti na odgovarajući način riješile sve slučajeve korupcije i zločina koje je istraživala;

21. osuđuje nezakonit nadzor novinara, posebno špijunskim softverom; zaprepašten je zbog toga što je Komisija odbila provesti sve preporuke Posebnog istražnog odbora za ispitivanje uporabe Pegasusa i smatra da je to propust; ističe da ni u jednom od više stotina slučajeva zlouporabe špijunskog softvera nad novinarima, aktivistima, političarima, odvjetnicima i drugim političkim metama nije zadovoljena pravda; stoga zaključuje da, suprotno pretpostavci Komisije, mnoga nacionalna tijela nisu voljna ni sposobna riješiti to pitanje, čime se žrtve ostavlja bez djelotvornog pravnog lijeka, a demokraciju nezaštićenom; duboko je zabrinut zbog zastrašujućeg učinka koji nekažnjavanje zlouporabe špijunskog softvera ima na novinare i njihove izvore;

22. naglašava da je učinak nezakonite uporabe špijunskog softvera mnogo izraženiji u državama članicama u kojima je država preuzela kontrolu nad tijelima koja bi u pravilu bila zadužena za istragu i pružanje pravne zaštite žrtvama te osiguravanje utvrđivanja odgovornosti i u kojima postoji kriza vladavine prava te je ugrožena neovisnost pravosuđa, u takvim razmjerima da se nije moguće osloniti na nacionalna tijela; stoga poziva Komisiju da u okviru izvješća o vladavini prava uspostavi posebno praćenje i preporuke za pojedine zemlje povezane s nezakonitom uporabom špijunskog softvera u državama članicama, kojim će se procijeniti sposobnost državnih institucija da žrtvama pruže pravnu zaštitu;

Transparentnost i pristup informacijama

23. žali zbog stalnih poteškoća s kojima se mnogi građani, novinari i zastupnici u parlamentu u mnogim državama članicama suočavaju pri dobivanju informacija i pristupu dokumentima; ističe da javna tijela prečesto namjerno ometaju pristup informacijama i dokumentima, primjerice nerazmjernim odgađanjem odluka ili davanjem samo prividnog pristupa tako da informacije budu samo djelomično dostupne;

Civilno društvo

24. prepoznaje ključnu ulogu civilnog društva i zdravog prostora za građansko djelovanje u očuvanju i zaštiti vladavine prava te ponavlja poziv da se posebno poglavlje posveti stanju civilnog društva u državama članicama; napominje da Komisija smatra da su Malta, Irska, Bugarska, Litva i Njemačka najavile ili pokrenule napore za poboljšanje okvira za civilno društvo te smatra da se civilno društvo suočava s posebnim izazovima u Cipru, Grčkoj, Španjolskoj, Italiji i Francuskoj te da i dalje postoje ozbiljna sustavna ograničenja u Mađarskoj i Poljskoj; poziva sve države članice da prihvate organizacije

civilnog društva kao važne dionike u demokratskom životu i da stvore poticajno okruženje za civilno društvo;

25. poziva Komisiju da namjenskim financiranjem nastavi ulagati u izgradnju kapaciteta organizacija civilnog društva za praćenje stanja u pogledu vladavine prava u državama članicama i izvješćivanje o njemu te da osigura odgovarajuću zaštitu organizacija civilnog društva koje sudjeluju u tom procesu;

Zaštita manjina

26. napominje da nazadovanje demokracije i vladavine prava te ugrožavanje prava manjina često idu ruku pod ruku, čime se još jednom naglašava potreba za sveobuhvatnim pristupom praćenju demokracije, vladavine prava i temeljnih prava u budućim izvješćima; žali zbog nedostatka napretka u zaštiti manjina diljem EU-a; osuđuje govor mržnje protiv manjinskih skupina, uključujući govor mržnje vladinih ili političkih dužnosnika;

27. poziva države članice EU-a da zaštitu prava LGBTIQ+ osoba utvrde kao pravi i međusektorski prioritet u svim područjima politike; poziva Komisiju da upotrijebi sva dostupna sredstva, uključujući postupak zbog povrede obveze protiv država članica, kako bi osigurala da se prava LGBTIQ osoba poštuju u cijelom EU-u; poziva države članice da uzmu u obzir 12 preporuka Upravljačkog odbora za borbu protiv diskriminacije, promicanje različitosti i uključivosti Vijeća Europe za borbu protiv zločina iz mržnje protiv LGBTIQ+ osoba, kao i preporuke Europske komisije protiv rasizma i netolerancije[32]; prima na znanje nedavni rumunjski nacrt zakona, čiji je cilj usklađivanje s presudom Suda Europske unije u predmetu *Coman*[33] iz 2018., kao i kritiku da se nacrtom zakona ta presuda provodi na vrlo ograničen način i da se njime ne jamče jednaka prava istospolnim parovima[34];

28. potvrđuje da su ženska prava ljudska prava i da ništa ne može opravdati nazadovanje u pogledu prava i autonomije žena; posebno osuđuje napad na spolno i reproduktivno zdravlje te prava žena i djevojčica u nekoliko država članica; smatra da bi pravo na siguran i zakonit pobačaj trebalo biti utvrđeno u Povelji o temeljnim pravima;

29. poziva Komisiju da u sljedeće izvješće uvrsti poseban novi stup o zaštiti manjina, kojim će se utvrditi pregled svih oblika ksenofobije, rasizma, antisemitizma, islamofobije, antiromizma i LGBTIQ-fobije u svim državama članicama;

30. izražava razočaranje zbog toga što Komisija sporo djeluje u slučajevima kada države članice ne poštuju propise i sudsku praksu o temeljnim pravima; odbacuje tumačenje Komisije da se odbijanje nacionalnih tijela da postupe u skladu s presudama Suda Europske unije (Sud EU-a) i Europskog suda za ljudska prava (ESLJP) u predmetima o

[32] Vijeće Europe, Upravljački odbor za borbu protiv diskriminacije, promicanje različitosti i uključivosti, Tematski pregled provedbe Preporuke CM/Rec(2010)5, 14. rujna 2023.;Vijeće Europe, Europska komisija protiv rasizma i netolerancije, Opća preporuka politike ECRI-ja br. 17 o sprečavanju i suzbijanju netolerancije i diskriminacije prema LGBTI osobama, 28. rujna 2023.

[33] Presuda Suda od 5. lipnja 2018., zahtjev za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputila Curtea Constitu'ională (Ustavni sud, Rumunjska), ECLI:EU:C:2018:385.

[34] Euractiv, *Romanian LGBTQ+ community wants equal rights, not special conditions* (Rumunjska zajednica LGBTQ+ želi jednaka prava, a ne posebne uvjete), 22. rujna 2023.

temeljnim pravima treba razmatrati u „pojedinačnim slučajevima”, a ne rješavati u postupcima zbog povrede obveze; potiče Komisiju, kao čuvaricu Ugovora, da ispuni svoju obvezu za provedbu prava EU-a o ljudskim pravima i da se ne oslanja na „privatnu provedbu”;

Međusektorski zaključci o stanju demokracije, vladavine prava i temeljnih prava diljem EU-a

31. izražava duboku zabrinutost, s obzirom na navedeno, zbog slabljenja demokracije, vladavine prava i temeljnih prava diljem EU-a; ističe da, iako stanje koje je Komisija predstavila u izvješću o vladavini prava otkriva mnoge zabrinjavajuće događaje, stanje se čini još problematičnijim kada se uzmu u obzir druga neovisna izvješća i izvori; ističe da, čak i ako su neke države članice uzor u zaštiti i promicanju demokracije, vladavine prava i temeljnih prava, u međuovisnoj i otvorenoj Europskoj uniji, narušavanje tih vrijednosti u drugim državama članicama ugrožava i potkopava institucije EU-a i stanje u EU-u u cjelini;

Provedba prava EU-a

32. napominje da je pravilna provedba cjelokupnog prava EU-a preduvjet za uniju koja se temelji na vladavini prava; osuđuje ponekad otvoreno i besramno nepoštovanje prava EU-a nekoliko država članica u različitim područjima, kao što su azil, provedba sankcija i ljudska prava; ističe da bi zbog toga EU mogao postati zona bezakonja, u kojoj se neke države članice osjećaju ravnopravnijima od drugih, a prava i slobode građana EU-a nisu jednako zaštićeni;

33. podsjeća Komisiju da je ona prije svega čuvarica Ugovora; ističe da sama izrada izvješća nije dovoljna za jačanje naše unije utemeljene na vladavini prava, već bi izvješće trebalo dovesti do konkretnih provedbenih mjera, posebno ako se preporuke ne poštuju u potpunosti;

34. duboko žali zbog činjenice da Komisija ne poduzima snažnije mjere za provedbu prava EU-a; stoga poziva Komisiju da pokrene više novih postupaka zbog povrede obveze te da bude odvažnija i da djeluje brže u postojećim postupcima zbog povrede prava; poziva Komisiju da ne upotrebljava „dijalog” s državama članicama ili pilot-postupak kao neograničeno sredstvo za izbjegavanje pokretanja stvarnih postupaka zbog povrede obveze; poziva Komisiju da revidira svoju politiku, koja nema osnove u Ugovorima, prema kojoj se postupci zbog povrede obveze ne koriste za „pojedinačne” slučajeve jer su zbog te politike građani diljem EU-a lišeni svojih prava, osobito kada njihove vlade odbijaju poštovati pravo EU-a ili presude Suda Europske unije, s obzirom na to da većina tih slučajeva nije pojedinačna, već se bavi strateškim i temeljnim pitanjima;

35. ističe stalan problem nepotpune provedbe presuda Europskog suda za ljudska prava (ESLJP) i primjećuje nedavne odluke Odbora ministara Vijeća Europe[1]; pozdravlja uključivanje sustavnih pokazatelja o provedbi vodećih presuda Europskog suda za ljudska prava u izvješće o vladavini prava od njegova izdanja 2022.; međutim, poziva Komisiju da uspostavi tablicu pokazatelja posvećenu praćenju provedbe svake presude Suda Europske unije i Europskog suda za ljudska prava u vezi s demokracijom, vladavinom prava i temeljnim pravima te da je u potpunosti uključi u godišnje izvješće

o vladavini prava; poziva države članice da bez odgode provedu presude u postupku i poziva Komisiju da procijeni posljedice za usklađenost s pravom EU-a i da po potrebi pokrene postupak zbog povrede obveze;

Izvješće o vladavini prava kao alat

36. uviđa da je izvješće o vladavini prava postalo mjerilo za rad institucija EU-a na pitanjima vladavine prava u EU-u i određenim državama članicama;

37. potvrđuje da je izvješće Komisije o vladavini prava postalo sveobuhvatnije od njegova začetka 2020.; međutim, žali zbog toga što izdanje izvješća za 2023. nije znatno prošireno dodavanjem sveobuhvatnog novog stupa; ponavlja svoje stajalište da bi izvješće trebalo obuhvaćati cjelokupni raspon vrijednosti iz članka 2. UEU-a jer se one ne mogu promatrati odvojeno; poziva Komisiju da sljedeće godine proširi opseg izvješća;

38. zabrinut je zbog toga što Komisija, u nastojanju da bude činjenična i nepristrana, ponekad postane previše diplomatska i neprecizna pri utvrđivanju problema s vladavinom prava u državama članicama; žali zbog toga što upotreba eufemističkog rječnika i umjetno utvrđen jednak broj zaključaka i preporuka po državi članici prikrivaju vrlo stvarne razlike među državama članicama; smatra da bi procjena ispunjenja preporuka trebala biti preciznija i kvalitativnija te se ne bi trebala oslanjati samo na zakonodavne promjene, već i na stvarne i neovisne dokaze o njihovoj provedbi u praksi; primjećuje ponekad velike razlike između sažetaka poglavlja o pojedinim zemljama i detaljnog sadržaja samih poglavlja, što upućuje na uredničku intervenciju;

39. ponavlja da bi se mnogi od tih izazova mogli prevladati uključivanjem neovisnog panela stručnjaka u izradu izvješća jer bi oni bili manje ograničeni diplomatskim razmatranjima; poziva Komisiju da ponovno razmotri svoje stajalište o tom pitanju i da istraži sve mogućnosti za uključivanje neovisnih stručnjaka u sljedeća izdanja izvješća o vladavini prava;

40. potvrđuje da priprema godišnjeg izvješća o vladavini prava nije sama sebi cilj jer praćenje situacije nije dovoljno, već bi ono trebalo dovesti do konkretnih provedbenih mjera usmjerenih na ispravljanje utvrđenih nedostataka;

Međuinstitucijska suradnja i postupci u području vladavine prava

41. prima na znanje kontinuiranu ocjenu koju Vijeće provodi nad svojim dijalogom o vladavini prava te izjavu Vijeća da će ispitati mogućnost daljnje međuinstitucijske suradnje u tom kontekstu; poziva Vijeće da svoj dijalog o vladavini prava učini uključivijim pozivanjem drugih institucija i dionika na svoje sjednice, osobito tijela Vijeća Europe kao što je Venecijanska komisija, kao i predstavnike Europskog parlamenta;

42. žali zbog toga što su Komisija i Vijeće dosad odbili ponudu Parlamenta da sklope međuinstitucijski sporazum o vladavini prava; ponovno potvrđuje svoju spremnost da nastavi pregovore o tom sporazumu;

43. poziva druge institucije da u međuvremenu barem razmotre daljnju suradnju u kontekstu predloženog međuinstitucijskog pilot-projekta o demokraciji, vladavini prava i temeljnim pravima, čime bi se doprinijelo izgradnji povjerenja među institucijama na praktičan način, posebno razmjenom praksi praćenja, dijaloga i sastanaka;

44. osuđuje potpuni izostanak napretka u tekućim postupcima iz članka 7. stavka 1. UEU-a; poziva Vijeće da razmotri sve nove događaje koji utječu na vladavinu prava, demokraciju i temeljna prava; ponavlja svoj poziv Vijeću da razmotri preporuke u okviru tog postupka, naglašavajući da bi svako daljnje odgađanje takvog djelovanja predstavljalo kršenje načela vladavine prava od strane samog Vijeća; insistira na tome da se poštuju uloga i nadležnosti Parlamenta;

45. poziva Komisiju da u sve proračunske instrumente i postupke uključi uvjete demokracije, vladavine prava i temeljnih prava i da ih strogo nadzire i zaštiti; u tom pogledu poziva Komisiju da Mađarskoj ne deblokira nikakve kohezijske fondove ako nisu u potpunosti ispunjeni svi uvjeti koji omogućuju provedbu i ako se pravosuđe u toj državi članici ne može smatrati potpuno neovisnim na papiru i u praksi; poziva Komisiju i Vijeće da prema potrebi nastave bez odgode primjenjivati Uredbu o uvjetovanosti u pogledu vladavine prava te da ne ukidaju mjere donesene u slučaju Mađarske sve dok sve ključne etape nisu stvarno ostvarene; poziva Komisiju da strogo provjerava jesu li ključne etape povezane s vladavinom prava u različitim planovima država članica za oporavak i otpornost ispunjene kao uvjet za isplatu sredstava kada države članice podnesu zahtjeve za plaćanje; poziva Komisiju da primarnu odgovornost za primjenu tih uvjeta dodijeli povjerenicima nadležnima za vladavinu prava;

°

° °

46. nalaže svojoj predsjednici da ovu Rezoluciju proslijedi Vijeću i Komisiji.